یادداشت

بازگشت «لولا» و امید

بسیاری از رأی‌دهندگان، لولا را نه‌فقط به عنوان یک سیاست‌مدار، بلکه به عنوان نماد بازگشت نهادهای مدنی، کاهش نابرابری و احیای امید اجتماعی انتخاب کردند. در چنین فضایی، پیروزی او معنایی فراتر از کسب اکثریت آرا داشت: این پیروزی نشان داد نه‌تنها جامعه برزیل، بلکه آمریکای لاتین هنوز ظرفیت مقاومت در برابر اقتدارگرایی و افراط‌گرایی راست جهانی را دارد.

ادامه از صفحه اول

نقش تعیین‌کننده جوانان

یکی از مهم‌ترین عوامل پیروزی لولا که برخواسته از نیم‌قرن تجربه میدانی او بود، بسیج گسترده جوانان برای حضور در خیابان‌ها بود. این حضور نه از سوی اتحادیه‌ها و نه از طریق دستور احزاب سیاسی شکل گرفت، بلکه از هراس عمیق و دل‌نگرانی عمومی درباره آینده دموکراسی پدید آمد. هزاران جوان با پوشیدن تی‌شرت‌های قرمز و حضور در شهرهای مختلف، نشان دادند سیاست همچنان می‌تواند به عرصه‌ای برای مشارکت مستقیم مردم، حتی در کف خیابان‌ها تبدیل شود. این جنبش خیابانی، بیش از آنکه صرفا انتخاباتی باشد، ماهیتی هیجانی و دفاعی داشت. جوانان احساس می‌کردند نتیجه انتخابات می‌تواند مسیر آمریکای لاتین و کشور را برای سال‌ها تعیین کند. آنان با حضور خود تلاش کردند فضای ترس و بی‌اعتمادی را بشکنند و نشان دهند دموکراسی فقط در صندوق رأی حفظ نمی‌شود، بلکه به حضور اجتماعی فعال و مسئولیت‌پذیری شهروندان نیز نیاز دارد.

شبکه‌های اجتماعی و سازمان‌دهی نوین

عامل مهم دیگر، ورود نمایندگان جوان مجلس و فعالان سیاسی آشنا با فناوری‌های ارتباطی به میدان بود. آنان توانستند از شبکه‌های اجتماعی نه‌فقط برای تبلیغ، بلکه برای سازمان‌دهی واقعی استفاده کنند. حضور غول‌های فناوری و مداخله صریح آنان در حمایت از جناح راست افراطی باعث بسیج فضای مجازی به نفع لولا در مرحله دوم انتخابات شد. ایجاد تشکلی با عنوان «ارتش مدنی لولا» نمونه‌ای از این رویکرد بود؛ تشکلی که در مدت کوتاهی توانست میلیون‌ها برزیلی را حساس و درگیر فعالیت انتخاباتی کند. در این الگو، کاربران صرفا مخاطب پیام‌های تبلیغاتی نبودند، بلکه به کنشگرانی فعال تبدیل شدند. هر روز وظایف مشخص در فضای دیجیتال میان افراد توزیع می‌شد: گفت‌وگو با رأی‌دهندگان، مقابله با اخبار جعلی، تشویق مردم به شرکت در انتخابات و توضیح اهمیت رأی‌دادن. این تجربه نشان داد شبکه‌های اجتماعی، برخلاف تصور رایج، فقط ابزار انتشار اطلاعات از بالا به پایین نیستند، بلکه می‌توانند به زیرساختی برای مشارکت سیاسی و بسیج مدنی تبدیل شوند.

تغییر راهبرد لولا

لولا نیز در جریان کارزار انتخاباتی خود توانست فضای جامعه را به‌درستی درک کند. او دریافت در شرایطی که دموکراسی در معرض تهدید قرار دارد، گفتمان صرفا مصالحه‌جویانه کافی نیست و به همین دلیل، به‌تدریج موضعی صریح‌تر و «انقلابی‌تر» اتخاذ و بر ضرورت دفاع از نهادهای دموکراتیک تأکید کرد. او برای رأی‌دهندگان روایتی ملموس و تصویر جهانی از هجمه‌های گسترده تبلیغاتی علیه خود ارائه دهد و این تغییر به او امکان داد از محدوده هواداران سنتی خود فراتر رود. لولا توانست گروه‌هایی از رأی‌دهندگان را که شاید با همه برنامه‌های اقتصادی یا اجتماعی او موافق نبودند، حول یک هدف مشترک گرد آورد: جلوگیری از تثبیت راست افراطی و حفظ امکان رقابت سیاسی در کشور.

غرور و خطاهای رقیب

در سوی مقابل، نتیجه دور اول و اطمینان بیش از حد رقیب به پیروزی، به خطاهای سیاسی و تبلیغاتی آنها انجامید. غرور و خودبزرگ‌بینی، مانع از آن شد آنان عمق نارضایتی اجتماعی و ظرفیت بسیج نیروهای مخالف را به‌درستی ارزیابی کنند و همین اشتباه، فرصت مناسبی برای اردوگاه لولا فراهم کرد. لولا در دور دوم انتخابات حدود چهار میلیون رأی بیشتر از رقیب خود به دست آورد و نسبت به دور نخست، حدود ۱۰ میلیون رأی جدید جذب کرد. این افزایش خارق‌العاده از چند مسیر حاصل شد: ۱. افزایش نرخ مشارکت، ۲. کاهش آرای باطله، ۳. جذب آرای نامزدهای حذف‌شده و ۴. تغییر نظر بخشی از رأی‌دهندگانی که در دور نخست به رقیب رأی داده بودند. ارقام نشان می‌دهد پیروزی لولا نتیجه یک شیوه معمول و عامل واحد نبود. کاهش بی‌تفاوتی سیاسی، فعال‌کردن جوانان، استفاده هوشمندانه و مبتکرانه از شبکه‌های اجتماعی و شکل‌گیری ائتلافی گسترده برای دفاع از دموکراسی، همگی در کنار یکدیگر به طور منسجم و پویا عمل کردند.

یادداشت کامل را در سایت شرق بخوانید

احتمال گردهمایی رهبران آمریکا، روسیه و چین، مقایسه با کنفرانس تاریخی سال ۱۹۴۵ را برانگیخته است

سه قدرت بزرگ در سایه یالتا

شرق: احتمال برگزاری نشست سه‌جانبه دونالد ترامپ، ولادیمیر پوتین و شی جین‌پینگ در چین، بحث درباره آینده نظم جهانی را دوباره زنده کرده است. این دیدار می‌تواند فرصتی برای مهار رقابت هسته‌ای باشد، اما نگرانی‌هایی نیز درباره معامله قدرت‌های بزرگ بر سر اوکراین و امنیت اروپا ایجاد کرده است. دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، با اعلام آمادگی برای دیدار سه‌جانبه با ولادیمیر پوتین و شی جین‌پینگ، احتمال برگزاری نشستی کم‌سابقه میان رهبران سه قدرت هسته‌ای را مطرح کرده؛ دیداری که ممکن است در حاشیه اجلاس همکاری اقتصادی آسیا و اقیانوسیه در شنژن چین برگزار شود. اجلاس شنژن ۱۸ و ۱۹ نوامبر برگزار می‌شود، اما این دیدار سه‌جانبه هنوز قطعی نیست. مسکو این پیشنهاد را مطرح و ترامپ آمادگی خود را اعلام کرد. او کنترل تسلیحات هسته‌ای را هدف اصلی چنین دیداری معرفی کرد؛ در حالی که کرملین امیدوار است مسئله جنگ اوکراین نیز در مذاکرات مطرح شود. هم‌زمان، تلاش برای ازسرگیری مذاکرات روسیه، اوکراین و آمریکا هم جریان دارد. استیو ویتکاف، فرستاده ترامپ، ۲۱ اکتبر با پوتین دیدار کرد و مسکو از آمادگی برای مذاکره در سطح هیئت‌های سه کشور خبر داد. این گفت‌وگوهای احتمالی درباره جنگ اوکراین با نشست احتمالی رهبران آمریکا، روسیه و چین تفاوت دارد. هنوز نه توافق آتش‌بس به دست آمده و نه روسیه از خواسته‌های سرزمینی خود عقب نشسته است.

امتیازهای مسکو و محاسبات واشینگتن

پیشنهاد نشست پس از چرخشی بحث‌برانگیز در روابط واشینگتن و مسکو مطرح شد. ترامپ اخیرا از توافقی برای عرضه گازوئیل روسیه به بازارهای جهانی و آمریکا خبر داد و پس از آن نیز اجرای بخش عمده تحریم‌ها و تعرفه‌های قانون تازه تحریم روسیه و ایران موسوم به «قانون گراهام» را معلق کرد. این قانون تعرفه‌های سنگینی برای روسیه و خریداران انرژی آن پیش‌بینی کرده بود. فرمان ترامپ به تحریم‌های قدیمی‌تر که بر اساس فرمان‌های اجرائی جداگانه برقرار شده‌اند پایان نداد، اما مانع فعال‌شدن ابزارهای فشار تازه شد. کاخ سفید به منافع ملی استناد کرد. آثار تجاری توافق نیز از سطح اعلام سیاسی فراتر رفته است. داده‌های رهگیری کشتیرانی در روزهای گذشته نشان داد یک نفتکش حامل حدود ۴۰ هزار تن گازوئیل روسیه به مقصد نیویورک حرکت کرده است. واشینگتن به کاهش قیمت سوخت امیدوار است، اما منتقدان هر دو حزب درباره تقویت منابع جنگی مسکو هشدار داده‌اند. سناتورهایی از هر دو حزب خواستار اجرای تحریم‌ها شده‌اند. در مقابل، ترامپ می‌گوید تشدید فشار در آستانه مذاکره ممکن است پوتین را از میز گفت‌وگو دور کند. امتیاز اقتصادی بدون تعهد متقابل می‌تواند قدرت چانه‌زنی مسکو را تقویت کند. برای ترامپ، گردآوردن رهبران روسیه و چین نمایشی از ظرفیت ویژه دیپلماتیک آمریکا نیز خواهد بود. او مذاکره مستقیم و توافق‌های مشخص را بر سازوکارهای چندجانبه ترجیح می‌دهد. به نوشته نشنال‌اینترست، والتر راسل مید، تحلیلگر سیاست خارجی آمریکا نیز به امکان یافتن منافع مشترک واشینگتن و مسکو در کاهش وابستگی روسیه به چین، مدیریت بازار انرژی و مقابله با تهدیدهای امنیتی اشاره کرده است. نزدیکی به کرملین اما می‌تواند اعتماد کی‌یف و اروپا را تهدید کند. پوتین نیز از چنین نشستی دستاوردی فراتر از توافق احتمالی می‌خواهد. حضور در کنار رؤسای جمهور آمریکا و چین می‌تواند انزوای دیپلماتیک روسیه پس از تهاجم سال ۲۰۲۲ به اوکراین را کاهش دهد و جایگاه او را در برابر افکار عمومی داخلی تقویت کند. مسکو ترجیح می‌دهد درباره اوکراین و امنیت اروپا قدرت‌های بزرگ تصمیم بگیرند. اگر تصمیم‌های مربوط به قلمرو یا تضمین‌های امنیتی اوکراین بدون حضور خود کی‌یف گرفته شوند، یکی از اصول اساسی نظم پس از جنگ سرد، یعنی حق کشورهای مستقل برای تصمیم‌گیری درباره آینده خود، با چالشی جدی روبه‌رو خواهد شد. هیچ توافقی در این زمینه اعلام نشده است. محاسبه شی جین‌پینگ متفاوت است. میزبانی نشست می‌تواند چین را به بازیگری ضروری در مدیریت امنیت جهانی تبدیل کند، اما پکن انگیزه‌ای ندارد توافقی را تأیید کند که مناسبات اقتصادی‌اش با اتحادیه اروپا را تیره‌تر کند یا راه را برای معامله جداگانه آمریکا و روسیه علیه منافع چین بگشاید. روسیه با وجود زرادخانه بزرگ، در تجارت و فناوری به چین وابسته‌تر شده است. بنابراین ظاهر برابر یک نشست سه‌جانبه، تفاوت واقعی وزن اقتصادی و قدرت جهانی مسکو و پکن را پنهان می‌کند. چین خواهان توافقی نیست که دستش را در رقابت با آمریکا ببندد.

فرصت توافق یا نمایش

اصرار ترامپ بر موضوع هسته‌ای را نمی‌توان فقط پوششی برای گفت‌وگو درباره اوکراین دانست. پیمان «استارت نو»، آخرین توافق الزام‌آور محدودکننده تسلیحات راهبردی آمریکا و روسیه، پنجم فوریه ۲۰۲۶ منقضی شد. با پایان آن، سقف قراردادی زرادخانه‌های راهبردی دو کشور از میان رفت. مؤسسه پژوهش صلح استکهلم در گزارش امسال خود شمار کل کلاهک‌های هسته‌ای جهان را در ابتدای ۲۰۲۶ حدود ۱۲هزارو ۱۸۷ عدد برآورد کرده است و می‌گوید آمریکا و روسیه با هم نزدیک به ۸۳ درصد کلاهک‌های ذخیره‌شده و قابل استفاده نظامی را در اختیار دارند. مهار رقابت هسته‌ای بدون حضور این دو کشور ممکن نیست. با این حال، پیوستن چین به توافق محدودکننده زرادخانه‌ها دشوار است. برآورد همان مؤسسه برای چین حدود ۶۲۰ کلاهک است؛ بسیار کمتر از موجودی آمریکا و روسیه، هرچند پکن با سرعت زیادی توان هسته‌ای خود را توسعه می‌دهد. مقام‌های چین استدلال می‌کنند قراردادن کشوری با زرادخانه کوچک‌تر زیر تعهداتی مشابه دو قدرت اصلی منصفانه نیست. واشینگتن نیز نگران است توافق دوجانبه، زرادخانه چین را بدون محدودیت بگذارد. روسیه نیز پیش‌تر خواستار در نظر گرفتن توان هسته‌ای فرانسه و بریتانیا در ترتیبات بعدی شده بود. نشستن سه رهبر پشت یک میز به معنای نزدیک بودن توافق نیست. پیشینه مناقشه نیز مهم است. دولت نخست ترامپ در سال ۲۰۱۹ از پیمان منع موشک‌های میان‌برد خارج شد؛ واشینگتن نقض تعهدات روسیه را دلیل اصلی دانست، اما به نبود چین نیز اشاره داشت. هر سه کشور سامانه‌های خود را نوسازی می‌کنند و فناوری‌های تازه خطر محاسبه اشتباه را افزایش می‌دهد. توافق مؤثر باید علاوه بر سقف تعداد کلاهک‌ها، بازرسی، تبادل اطلاعات، راستی‌آزمایی، ارتباطات اضطراری و ضمانت اجرای تعهدات را در بر بگیرد. بیانیه‌ای کلی درباره ضرورت خلع سلاح می‌تواند آغاز گفت‌وگو باشد، اما جایگزین سازوکارهای نظارتی پایدار نمی‌شود.

نگرانی اروپا

مهم‌ترین نگرانی اروپا این است که مسائل مربوط به امنیتش بدون مشارکت خودش وارد معامله شوند. بازدارندگی آمریکا در قاره اروپا فقط به چتر هسته‌ای محدود نیست؛ حضور نیروهای متعارف، برنامه‌ریزی مشترک، اطلاعات، پشتیبانی لجستیکی و هماهنگی عملیاتی در سازمان پیمان آتلانتیک شمالی، ناتو، به تضمین‌های واشینگتن اعتبار داده‌اند. مذاکره درباره امنیت اروپا بدون مشورت مؤثر، حتی بدون تغییر تعهدات رسمی ناتو، اعتماد متحدان را فرسوده می‌کند. فرانسه و بریتانیا در این معادله موقعیت یکسانی ندارند. پاریس بازدارندگی هسته‌ای مستقل خود را حفظ کرده، در حالی که لندن زرادخانه مستقل دارد، اما از نظر فناوری و همکاری راهبردی پیوند نزدیکی با واشینگتن برقرار کرده است. محدودیت هسته‌ای بدون مشارکت آنان با دشواری سیاسی روبه‌رو است. این نگرانی‌ها ممکن است هزینه‌های دفاعی و همکاری هسته‌ای اروپایی را افزایش دهد. نتیجه احتمالی تناقض‌آمیز است: ابتکاری با هدف کاهش خطر جنگ هسته‌ای ممکن است در کوتاه‌مدت به اختلاف بیشتر میان دو سوی اقیانوس اطلس بینجامد. پیامدهای چنین رویکردی به اروپا محدود نمی‌ماند. متحدان آمریکا در شرق آسیا نحوه برخورد واشینگتن با اوکراین را نشانه‌ای از دوام تضمین‌های امنیتی در برابر چین و کره شمالی می‌دانند. شرکای خاورمیانه‌ای آمریکا نیز این تغییرات را در محاسبات امنیتی لحاظ می‌کنند. بازدارندگی زمانی مؤثر است که رقیب، علاوه بر توان نظامی کشور مقابل، به اراده سیاسی آن برای اجرای تعهدات نیز باور داشته باشد. تشبیه نشست احتمالی شنژن به «یالتای تازه» به کنفرانس فوریه ۱۹۴۵ بازمی‌گردد؛ زمانی که فرانکلین روزولت، وینستون چرچیل و ژوزف استالین درباره مراحل پایانی جنگ جهانی دوم و ترتیبات پس از آن گفت‌وگو کردند. یالتا بعدها به نماد تصمیم‌گیری قدرت‌های بزرگ درباره سرنوشت کشورهای کوچک‌تر تبدیل شد. مذاکره درباره اوکراین، اروپا یا تایوان بدون مشارکت کشورهای ذی‌ربط چنین تشبیهی را تقویت می‌کند، اما امروز تکرار سال ۱۹۴۵ نیست؛ در آن زمان ارتش شوروی عملا بخش‌های وسیعی از اروپای شرقی را در اختیار داشت و نتیجه نبردهای زمینی بر قدرت مذاکره دولت‌ها اثری تعیین‌کننده گذاشته بود. امروز اوکراین همچنان در برابر تهاجم روسیه مقاومت می‌کند، کشورهای اروپایی در حال تقویت توان دفاعی خود هستند و پیوندهای گسترده اقتصادی و فناوری، تقسیم جهان به حوزه‌های نفوذ کاملا جداگانه را دشوار می‌کنند. چین نیز برخلاف اتحاد شوروی در پایان جنگ جهانی دوم، شریک قدرتمند اقتصادی روسیه است، نه قدرتی هم‌وزن مسکو که سرنوشت خود را با آن یکسان ببیند. آنچه ممکن است شکل بگیرد بیشتر نوعی چندقطبی‌گرایی معامله‌محور است؛ وضعیتی که قدرت‌های بزرگ برای حل موضوعات معین به توافق‌های دوجانبه یا سه‌جانبه روی می‌آورند، اما همچنان با مقاومت دولت‌های دیگر، محدودیت‌های اقتصادی و واقعیت‌های نظامی روبه‌رو هستند. این مذاکرات در صورت احترام به حاکمیت کشورها و مشارکت متحدان، می‌توانند خطر هسته‌ای را کاهش دهند. برتری آمریکا تنها از اندازه ارتش، اقتصاد و توان فناوری آن ناشی نمی‌شود. شبکه متحدان، دسترسی عملیاتی و اعتبار تعهدات بخش مهمی از نفوذ واشینگتن است؛ مزیتی که روسیه و چین همتایی برای آن ندارند. نشست احتمالی شنژن می‌تواند فرصتی برای آغاز مذاکرات جدی کنترل تسلیحات باشد، اما اگر به جای تقویت سازوکارهای قابل اعتماد، این تصور را ایجاد کند که امنیت شرکا موضوع معامله‌های مقطعی است، هزینه سیاسی آن از دستاورد نمایشی‌اش فراتر خواهد رفت. تعیین‌کننده‌ترین پیام چنین دیداری، نه تصویر مشترک سه رهبر، بلکه میزان تعهد آنان به توافق‌های سنجش‌پذیر و اعتمادپذیر خواهد بود.

گزارش

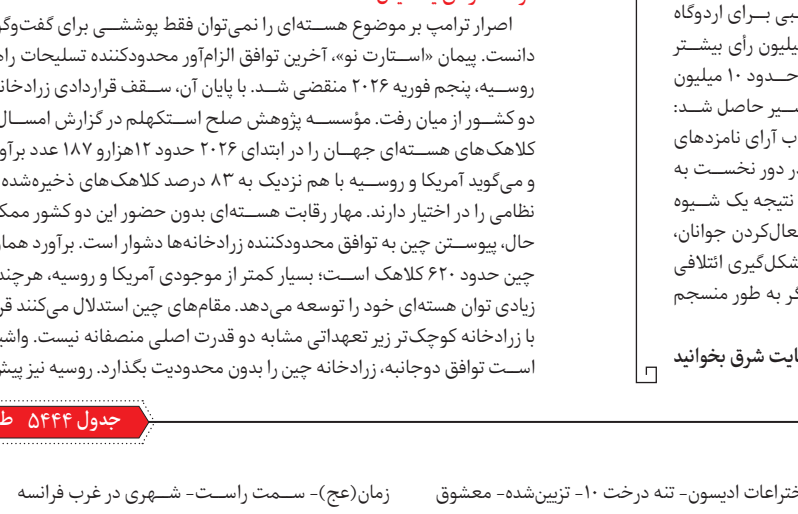
نبردائتلاف‌ها در اسرائیل برای قدرت

اسرائیلی‌ها روز گذشته برای انتخاب ۱۲۰ نماینده کنست (پارلمان اسرائیل) پای صندوق‌های رأی رفتند. با پایان رأی‌گیری، فرایند شمارش آرا و تعیین ترکیب پارلمان آغاز شد؛ روندی که به دلیل ساختار چندحزبی اسرائیل ممکن است به مذاکرات طولانی برای تشکیل دولت منجر شود. مراکز رأی‌گیری اسرائیل سه‌شنبه از ساعت هفت صبح تا ۱۰ شب به وقت محلی فعالیت کردند و پس از بسته‌شدن صندوق‌ها، شبکه‌های تلویزیونی نخستین برآوردهای خود را بر اساس نظرسنجی از رأی‌دهندگان منتشر کردند. این برآوردها تصویری اولیه از ترکیب احتمالی کنست ارائه می‌کنند، اما نتایج رسمی محسوب نمی‌شوند و با شمارش واقعی آرا ممکن است تغییر کنند. انتظار می‌رود شمارش بخش عمده آرا تا جمعه تکمیل شود. کمیسیون مرکزی انتخابات نیز موظف است نتایج رسمی را حداکثر تا چهارم نوامبر منتشر کند. یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر ترکیب نهایی کنست، حدنصاب انتخاباتی ۳.۲۵درصدی است. احزابی که نتوانند این میزان از آرای معتبر را کسب کنند، از دستیابی به کرسی محروم می‌شوند. در نتیجه، عبور یا ناکامی یک حزب کوچک در گذشتن از این حدنصاب می‌تواند آرایش ائتلاف‌های سیاسی را تغییر دهد. در نظام پارلمانی اسرائیل، شهروندان مستقیما نخست‌وزیر را انتخاب نمی‌کنند، بلکه به فهرست‌های حزبی رأی می‌دهند. کرسی‌های کنست متناسب با آرای احزابی توزیع می‌شود که از حدنصاب انتخاباتی عبور کرده‌اند. برای تشکیل دولت، دستیابی به حمایت دست‌کم ۶۱ نماینده از مجموع ۱۲۰ نماینده کنست ضروری است. از آنجا که احزاب اسرائیلی معمولا به‌تنهایی چنین اکثریتی کسب نمی‌کنند، مذاکرات ائتلافی نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری دولت دارند. پس از انتشار نتایج، اسحاق هرتزوگ، رئیس‌جمهور اسرائیل، با نمایندگان احزاب راه‌یافته به کنست مشورت می‌کند و مأموریت تشکیل کابینه را به نماینده‌ای می‌سپارد که بیشترین امکان جلب حمایت اکثریت پارلمان را داشته باشد. این فرد لزوما رهبر حزبی نیست که بیشترین کرسی‌ها را کسب کرده است. توانایی توافق با احزاب دیگر بر سر برنامه دولت، تقسیم وزارتخانه‌ها و اولویت‌های سیاسی، در انتخاب نخست‌وزیر اهمیت اساسی دارد. نامزد مأمور تشکیل دولت ابتدا ۲۸ روز فرصت دارد و رئیس‌جمهور می‌تواند این مهلت را حداکثر ۱۴ روز تمدید کند. در صورت ناکامی، امکان واگذاری مأموریت به نماینده دیگری برای ۲۸ روز وجود دارد. اگر تلاش‌های بعدی نیز به تشکیل دولت نینجامد، سازوکارهای قانونی دیگری فعال می‌شود و در نهایت احتمال برگزاری انتخابات مجدد وجود دارد. رأی‌گیری روز گذشته فقط نخستین مرحله تعیین ساختار قدرت آینده اسرائیل بود.

جدول ۵۴۴۴ طراح: بیژن گورانی

افقی:
۱- سوره نودویکم قرآن- شلوغی- مالک ۲- منطقه‌ای حفاظت‌شده در مازندران- فضای جلوی عدسی چشم را پر می‌کند ۳- مروارید- سنگین- شب‌های عربی ۴- تشنه لب- خودروی زره‌پوش- نام ۵- بزرگان- یار همایون- مجموعه قوانین چنگیزخان ۶- برانگیختن- از جنگ‌های امام علی(ع)- نوعی پارچه نرم و نازک ۷- نماینده قانونی- غذایی از گوشت چرخ‌کرده و آرد نخودچی- فیلمی ساخته مسعود کیمیایی ۸- ضمیر غایب- پدرمرده- نوشیدنی معروف پاکستان- قدیمی‌ترین پل اصفهان ۹- جاده قطار- پسر کاوه آهنگر- روز عرب ۱۰- دختران عرب- پرنده‌ای آبزی شبیه مرغابی- مهاجم تیم ملی فوتبال اسپانیا ۱۱- سوغات ساوه- عقب‌مانده- وسیله بهبود بینایی و محافظت از چشم ۱۲- آهن‌کوب- نوعی نمایش کمدی سبک- زمزمه‌کننده ۱۳- صاعقه- سازمان فضانوردی آمریکا- رفوزه ۱۴- کمترین مقدار- از هوش‌های چندگانه بر اساس نظریه هاوارد گارنر ۱۵- طفیلی- از آثار مشهور ناصرخسرو- همچنین

عمودی:
۱- عسل- نزدیک به هم- شیر کوهی ۲- رمان مشهور جورج اورول- پول ژاپن ۳- پسوند شباهت- شهرستانی در استان زنجان- بانوی نوبل‌برده کره جنوبی و نویسنده رمان گیاهخوار ۴- فروغ و پرتو- انجمن بین‌المللی حمل‌ونقل هوایی- بخش زیرین ۵- چند جزء- مقتول- بهسازی ۶- طلایی- اکنون- عبوس ۷- مجموعه عقاید و آموزه‌های پیامبران- ثابت و پابرجا- عصیان ۸- دوستی- نوعی شکلات- سنجش- روستا ۹- صفحات داخلی روزنامه- از اختراعات ادیسون- تنه درخت ۱۰- تزیین‌شده- معشوق زیبا- آسمانی ۱۱- از مهم‌ترین رنگ‌های قالی ایرانی- هوو- اهل سنت بودن ۱۲- عقاب سیاه- زنده به آب- جایی میان دوزخ و بهشت ۱۳- از زیارت‌نامه‌های امام زمان(عج)- سمت راست- شهری در غرب فرانسه ۱۴- چهار من تبریز- پرافتخارترین ورزشکار زن ایرانی پارالمپیک ۱۵- شهری در استان بوشهر- دارایی شخصی- نشانه‌ای تغییردهنده در نت‌نویسی موسیقی

حل سودوکو ۴۴۳۹

۹	۱	۵	۶	۳	۲	۷	۴	۸
۷	۲	۳	۸	۱	۴	۵	۶	۹
۶	۴	۸	۵	۷	۹	۳	۲	۱
۲	۷	۶	۱	۴	۵	۸	۹	۳
۱	۳	۴	۹	۸	۷	۲	۵	۶
۵	۸	۹	۳	۲	۶	۱	۷	۴
۳	۶	۷	۲	۹	۸	۴	۱	۵
۸	۵	۲	۴	۶	۱	۹	۳	۷
۴	۹	۱	۷	۵	۳	۶	۸	۲

۹	۲	۵	۸	۱	۳	۴	۷	۶
۳	۷	۴	۵	۶	۹	۲	۸	۱
۸	۶	۱	۴	۲	۷	۵	۳	۹
۶	۴	۸	۹	۳	۲	۷	۱	۵
۱	۳	۲	۶	۷	۵	۸	۹	۴
۷	۵	۹	۱	۸	۴	۶	۲	۳
۲	۹	۶	۳	۵	۸	۱	۴	۷
۵	۸	۳	۷	۴	۱	۹	۶	۲
۴	۱	۷	۲	۹	۶	۳	۵	۸

حل جدول ۵۴۴۳

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	د	ا	ر	ا	■	گ	ا	ر	ی	■	ز	م	ی	ن	ه
۲	ا	ب	■	گ	ت	س	ب	ی	ب	ز	ر	گ	■	ک	ا
۳	د	ر	ا	ز	ا	■	ا	خ	و	ی	■	س	م	ی	ن
۴	ا	و	ل	و	ی	ت	■	ت	س	ر	ی	■	ب	ر	ی
۵	■	ا	ز	م	ن	ه	■	ت	ب	ا	د	■	ر	■	■
۶	ه	ض	م	■	ر	ه	ا	م	■	ن	س	ک	ا	ف	ه
۷	م	ی	ا	ن	■	ا	س	ت	ق	ا	م	ت	■	ر	ش
۸	ن	ا	ن	و	ا	■	ک	م	ا	■	ن	ر	م	ا	ل
۹	ا	ف	■	س	ه	ش	ی	ر	ه	ا	■	ی	ا	ر	ه
۱۰	م	ت	ع	ا	ل	ی	■	د	ر	ف	ش	■	ل	ی	ف
۱۱	■	■	ت	ن	د	خ	و	■	ه	ر	ه	ر	■	■	■
۱۲	ل	ر	ی	■	ل	ج	ا	م	■	ا	ن	د	ا	ز	ه
۱۳	ط	ب	ق	ه	■	ا	ل	ک	ن	■	ا	ی	ت	ا	م
۱۴	م	ع	■	ز	ا	م	و	ف	ی	ل	ی	ا	■	ن	ی
۱۵	ه	ی	و	ل	ا	■	ر	ی	ک	ا	■	ب	ر	و	ن

سودوکو سخت ۴۴۴۰

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

			۴			۷	۵	
	۶			۷				۴
۴		۵		۱	۸	۹		
۶					۱	۳		
				۹				
		۲	۵					۸
		۴	۹	۸		۱		۲
۸				۵			۳	
	۱	۶			۳			

سودوکو ساده ۴۴۴۰

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۴	۲	۶			۷		۱	
	۸							
۹			۸					۶
۸		۵	۱	۲			۷	
		۹		۷		۱		
	۱			۴	۶	۵		۸
۶					۲			۱
							۳	
	۵		۶			۲	۸	۹